

Rapport om genomförandet av

KULTURARVSDAGEN 2011 **Gröna platser i Karlstad**

Förberedelser

Planeringen påbörjades i maj då en arbetsgrupp inom föreningen utarbetade ett preliminärt program utifrån årets tema som var *Gröna platser*. Målsättningen var att arrangemanget skulle lyfta fram Klarälven som en stadspark som ger unika förutsättningar för Karlstads gröna stadsrum, den vidareutvecklade Sandgrundsparken och hur man i dagens stadsplanering försöker förädla och skapa nya gröna rum.

Kontakter togs med medarrangörer via telefon och e-post och planeringsgruppen kom att utgöras av Elisabet Larberg och Hans Olsson (Föreningen Karlstad Lever), Mikael Lundh och Andreas Eliazon (Stadsbyggnadsförvaltningen), Leif Löfström, Linda Ferm, C G Gustafsson och Lars-Ola Westerlund (Naturskyddsföreningen), Mattias Libeck (Värmlands Museum), Stefan Moberg (Solabåten Rederi AB) samt Britt-Marie Insulander. Ytterligare ett antal personer kom senare att delta i det praktiska arbetet inom de olika medarrangerande föreningarna och organisationerna.

Det slutliga programmet fastställdes i juni och rapporterades till Riksantikvarieämbetet och kommunens evenemangskalender som därefter publicerade uppgifterna på sina hemsidor. Ett egen programblad utformades och fanns tillgänglig för utskrift i augusti via Karlstad Levers och medarrangerande föreningars hemsidor. Tryckta programblad spreds samtidigt också via Värmlands Museum och Turistbyrån och genom brevutskick. I augusti finslipades de sista detaljerna med annonser och tidpunkter för utskick, presskonferens, mm.

Genomförande

Kulturарvsdagen 2011 skulle ha startat kl 11.00 med den första av fyra planerade båtturer på Klarälven. Tanken var att bjuda båtresenärerna på en vy över Karlstads centrala delar sedd från vattnet. Båtguiderna Linda Ferm, Leif Löfström, C G Gustafsson och Lars-Ola Westerlund från Naturskyddsföreningen hade förberett ett program som speglade Klarälvens naturvärden, historia, hur människan försökt tämja älven och vilka nutida hot som finns idag i form av översvämningar och bebyggelse i och invid vattnet. På grund av det höga vattenståndet var bryggan vid Residensparken översvämmad och båten kunde inte heller passera under Västra bron. Tidigt på morgonen undersöktes alternativet att gå genom slussen i Pråmkanalen för att istället genomföra båtturerna från bryggan vid CCC. Efter kontakter med kommunens ansvarige Björn Mossberg erhöll föreningen beskedet att bryggan vid Residensparken inte fick användas och att slussportarna inte fick öppnas på grund av skaderisken. Samtliga båtturer fick därför ställas in.

Fyra guidade rundvandringar i Sandgrundsparken hade planerats. Det blöta vädret bidrog dock till ett lågt deltagande varför endas en vandring med ett 15-tal besökare genomfördes med Mikael Lundh från kommunens natur- och parkenhet och som ciceron. Åhörarna fick då bland annat veta vilka tankar som ligger bakom förädlingen av Sandgrundsparken som en stadspark vid vattnet. Den är ritad av landskapsarkitekt Thorbjörn Andersson som lyckats utveckla området på ett sätt som både förstärker platsen karaktär och knyter an till den naturliga vegetation som funnits. Resultatet har blivit en mycket vacker och attraktiv park där konst, natur och kultur möts.

Kulturarvsdagen 2011

Gröna platser i Karlstad

söndag 11 september
kl 11.00 - 16.00

Gratis båtturer

Upplev Karlstads största park, Klarälvs-parken. Följ med våra guider på en båttur. Avgångar från Residensparken kl 11.00, 12.00, 13.00 och 14.00. Avstigning vid CCC. Begränsat antal platser så först till kvarn gäller.

Sandgrundsparken

Upplev den utvidgade Sandgrundsparken. Guidade rundvandringar med start vid museets trappa kl 12.00, 13.00, 14.00 och 15.00.

Byggnadsvårdsdiplom 2011

Årets mottagare av Värmlands Museums byggnadsvårdsdiplom presenteras. Hörsalen, Värmlands Museum kl 13.00.

Grönare stad

Föredrag av arkitekt Jannika G Wirstad, Wirstad Hulting Arkitekturteam. Hörsalen, Värmlands Museum kl 13.15:

Träd i folktron

Gå en frågepromenad i Museiparken. Para ihop rätt trädslag med rätt utsaga. Tävlingskupong hämtas och inlämnas på Värmlands Museum kl 11.00 - 17.00.

Fri entré - Välkommen!

Ett arrangemang av Föreningen Karlstad Lever i samarbete med
Karlstads-Giller, Karlstads hembygdsförening, Naturskyddsforeningen Karlstad, Solabåten Rederi AB, Värmlands Museum samt Wirstad
Hulting Arkitekturteam och med ekonomiskt stöd från Karlstads kommuns kultur- och fritidsnämnd och stadsbyggnadsförvaltning.
FÖRENINGEN KARLSTAD LEVER Verkstadsgratan 1, 652 19 Karlstad Telefon 054 - 10 00 00 www.karlstadlever.nu

Kl 13.00 hade 25-talet besökare bänkat sig i hörsalen på Värmlands Museum där antikvarie Mat-tias Libeck presenterade mottagarna av Värmlands Museums diplom för god byggnadsvård 2011. Diplomet utdelas årligen till personer, organisationer eller företag som bevarat och varsamt vår-dat äldre byggnader och byggnadsmiljöer eller på annat sätt gjort insatser för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Årets mottagare var fyra till antalet. Gunni och Kenneth Larsson för att de återuppbyggt bostadshusets förstubro på Almars gård. Efter ett foto från 1900-talets början som förlaga har de återskapat ett stycke byggnadskonst som berättar om det sena 1800-talets hant-verksskicklighet och vurm för sirlig snickarglädje.

Det andra diplommet mottogs av Bengt och Mona Bäckström för att de varsamt, med små medel och eget arbete iståndsatt den kulturhistoriskt betydelsefulla smedbostaden Gårdsnäbben vid Stömmne i Arvika, en av de få kvarvarande byggnaderna från järnbrukstiden.

De tredje diplommottagarna var Thomas och Anna Kilsby för deras hänsynsfulla vård av Kilsby gård. Gårdsanläggningen har medeltida anor men den nuvarande utformningen med huvudbyggnad, flyglar och ekonomibyggnader härrör till största delen från de senaste två århundradena. Slutligen tilldelades Lekvattnets hembygdsförening årets byggnadsvårdsdiplom för vård och omfattande renovering av byggnaderna vid Ritamäki finngård. Gården är en av Sveriges bäst bevarade finngårdar och har sitt ursprung i 1780-talet.

Efter diplomutdelningen fortsatte programmet med dagens föredragshållare. Arkitekt och trädgårdsmästare Jannika Wirstad gav under rubriken *Grönare stad* en inblick i det gröna fokus som råder inom stadsbyggande och arkitektur med en rad exempel från olika delar av värden. Den förtätning av stadsbebyggelsen som pågår gör det nödvändigt att hitta nya sätt att utnyttja de gröna som resurs för hälsa och välbefinnande. En rad försök görs för att t ex att skapa odlingsmöjligheter i stadens centrala delar (*Capital Growth* i London och *Community Gardens* i USA). Som en proteströrelse har också *Guerilla Gardening* dykt upp som ett globalt fenomen där olagliga planteringar görs i stadsmiljöer i syfte att försköna eller för att odla nyttoväxter. Inom arkitektur och stadsplanering pågår också en diskussion om hur den gröna staden skall byggas vilket Jannika gav goda exempel på. Hon avslutade sitt intressanta föredrag med att konstatera att just Karlstad har synnerligen goda förutsättningar att utvecklas som den gröna staden tack vare Klarälvens stränder som skapar gröna ytor.

Guerillaodling eller busplantering är en typ av politisk icke-våldsaktion eller icke-våldsmotstånd som används av bland annat ekologister. Aktivisterna planterar växter, grönsaker eller dylikt på ytor i stadsmiljön som de anser vanvårdade eller felanvända. Vissa aktivister genomför sina aktioner på natten, medan vissa arbetar mer öppet för att engagera nya medlemmar i närområdet.

På initiativ av Elisabet Larberg anordnades under dagen en frågevandring med rubriken *Träd i folktron*. Genom att följa en karta på tävlingstalongen kunde deltagarna finna nio nummerade träd i Museiparken, ange vilka trädslag de är och sedan para ihop respektive träd med rätt notis om träd i folktron. Notiserna var sammanställda av folklivsforskare Britt-Marie Insulander som valt ut intressanta och roliga fakta som speglade såväl skrock och trolldom som naturmedicin och äldre ti-

ders kännedom om vilka träslag som lämpar sig för tillverkning av nyttoföremål. Många besökare under Kulturarvsdagen 2011 prövade sina botaniska och kulturhistoriska kunskaper men endast tre tävlande lyckades pricka in alla nio rätt och belönades med Christel Kvants bok *Trädets tid*.

I museets foajé hade en tävlingsstation upprättats där besökarna kunde hämta och lämna in tävlingskupongerna för frågepromenaden och samtidigt erhålla kommunens nya informationsbrochyrer om Sandgrundsparken och Stadsträdgården.

Två av Kulturarvdagens huvudpersoner: Landskapsingenjör Mikael Lundh som är kommunens parksamordnare och arkitekt och trädgårdsmästare Jannika Wirstad, från Karlstad men nu verksam vid Wirstad Hulting Arkitekturteam i Göteborg.

Förutom de som nämnts ovan bidrog ytterligare enskilda personer och medarbetare inom de olika medverkande föreningarna och organisationerna på olika sätt med sitt ideella arbete och engagemang för att göra Kulturarvsdagen till ett uppskattat arrangemang. Sammanlagt var 18 personer involverade i förberedelser och genomförande och som med gemensamma krafter satte fokus på Karlstads gröna stadsrum. Arrangörer var förutom Föreningen Karlstad Lever: Karlstads-Gillet, Karlstads Hembygdsförening, Naturskyddsföreningen Karlstad, Solabåten Rederi AB, Värmlands Museum och Wirstad Hulting Arkitekturteam samt Karlstads kommuns kultur- och fritidsnämnd och stadsbyggnadsförvaltning som givit ekonomiskt stöd.

Lokal pressbevakning och annonsering

Lokala tidningar och media (12 st) erhöll skriftligt informationsmaterial vecka 35. Pressen inbjöds till en båttur på Klarälven den 7 september Kulturarvdagens programpunkter presenterades. Förutom skepparen Stefan Moberg deltog Britt-Marie Insulander, Carl-Göran Tollesby, Carl Axel Hjert, Andreas Eliazon, Elisabet Larberg, Pererik Ekeberg och Hans Olsson vid pressträffen där endast Nya Wermlands-Tidningen hörsammade inbjudan.

Den 8 september publicerade NWT en utmärkt artikel både i pappersupplagan och på nätet där det kommande arrangemanget presenterades samt en faktaruta om Kulturarvsdagen med hänvisning till Karlstad Levers hemsida där det fullständiga programmet kunde hämtas. Samma dag presenterade även Karlstads-Tidningen programmet i en artikel i pappersupplagan och som notis

på sin webbsida. Fredagen den 9 september sände Sveriges Radio Värmland ett inslag där Sven Westerdahl intervjuade Hans Olsson om arrangemanget. De lokala medias bevakning inför dagen var således ganska god. Även annonser infördes lördagen den 10 september i NWT och VF. Den uppföljande bevakningen bestod av korta referat med bilder i NWT och VF den 12 september där diplommottagarna för god byggnadsvård presenterades.

Affischer , informationsmaterial, mm

I huvudsak användes det egna utformade programbladet för marknadsföringen som i år trycktes i färg. En upplaga på 150 ex i A4-format spreds från mitten av augusti via Värmlands Museum och Turistbyrån. I slutet av augusti gjordes utskick via kultur- och fritidsnämndens veckoutskick (415 ex i A4-format), till Föreningen Karlstad Levers medlemmar (280 ex i A4) och till Gjuteriets PR-nät (30 ex i A4). Ytterligare en mindre upplaga blad fanns tillgängliga för spridning under Kulturarvsdagen. Programmet lades också ut som utskriftsvänlig PDF-fil på Internet via Karlstads Levers hemsida (www.karlstadlever.nu) redan i augusti tillsammans med övrig information om dagen och länk till Riksantikvarieämbetet. Programmet eller länkar till detta lades även ut på medarrangerande föreningars hemsidor. Arrangemanget annonserades också via kommunens evenemangsdatabas på Internet.

Antal besökare

Sammantaget kan man konstatera att arrangemanget trots det blöta vädret lockade totalt ca 60 personer. Under dagen var det även en jämn ström av besökare till de ordinarie aktiviteterna på museet. Man kan förmoda att ett antal av dessa också tog del av informationen som gavs vid tävlingsstationen i foajé .

Ekonomi

Trots ett stort ideellt engagemang från medarrangörer och enskilda personer blev kostnaden för arrangemanget relativt hög där de tyngsta posterna var annonser och båthyra. Det preliminära utfallet visar därmed på ett underskott på 10 000 kr som föreningen får täcka upp med egna medel. Preliminära intäkter och kostnader nedan redovisas inklusive moms.

Intäkter	
Stöd från kultur- o fritidsnämnden och stadsbyggnadsförv.	8 000
Finansiering med egna medel (preliminärt beräknat)	<u>10 159</u>
Prel. intäkter vid arrangemanget	18 159
Kostnader	
Tryck av programblad A4 i färg (450 ex)	1 531
Egen kopiering programblad (425 ex)	350
Tryck och falsning av tävlingstalong ”Träd i folktron”	795
Tryck av storformatsaffischer 5 st	839
Utskick via kultur- o fritidsnämndens veckoutskick	379
Porton för medlemsutskick och PR utskick 322 st à 5:-	1 610
Tillkommande portokostnader (till medverkande, media, m fl)	100
Annons i VF (lördag 10/9)	2 239
Annons i NWT (lördag 10/9)	2 779
Solabåten Rederi AB (båthyra provtur/presskonferens)	6 325
Vinstböcker till frågepromenaden (3 st)	566
Övriga kostnader (förbrukningsmtrl, mm)	<u>80</u>
Prel. kostnad för arrangemanget	18 159

Erfarenheter

Planeringsarbetet inför Kulturarvsdagen följde i stort samma mall som tidigare år. Föredragshållare och medarbetarna vid de olika medverkande föreningarna organiserade och förberedde sina aktiviteter. Föreningen Karlstad Lever fungerade som planeringssamordnare och skötte praktiska detaljer som framställning av trycksaker, marknadsföring, mm. medan Värmlands museum stod för logistiken på museet. Totalt var ett 20-tal personer på ett eller annat sätt direkt engagerade i förberedelse- och genomförandearbetet. Marknadsföringen var utformad för en relativt bred mål-

grupp men spreds också via kanaler som var mer riktade (föreningar och organisationer och enskilda med förmodat intresse för temat). Utskick av affischer via kultur- och fritidsförvaltningen är en bra och välriktad kanal eftersom informationen anslås på de flesta publika anslagstavlor i kommunen.

Utfallet för publiceringen på Internet är svårt att bedöma men många av de besök som gjordes på Karlstad Levers hemsida under vecka 35 och 36, kom via länkar från kommunens evenemangskalender, medarrangerande föreningars och Riksantikvariens hemsida. Annonskostnaderna är höga och effekten är osäker. Föreningen valde ändå i år att annonsera i VF och NWT. Modellen med små annonser med upplysning om starttid och översiktliga programrubriker och information om var det fullständiga programmet fanns att hämta via olika kanaler, innebar att de ändå höga annonskostnaderna kunde hållas på ett minimum. Tidningsartiklar inför arrangemang ger stor genomslagskraft. Lokaltidningarnas intresse att ”tuta” för arrangemanget var i år tillfredsställande och relativt stort mediautrymme gavs med artiklar i NWT och Karlstads-Tidningen samt direktinslag i Radio Värmland. Två uppföljande reportage publicerades också. Trots en tillfredsställande marknadsföring och ett ambitiöst upplagt program lockades bara ca 60 besökare till Kulturarvsdagen. Orsaken härtill får tillskrivas vädrets makter som än en gång påminner oss om att Klarälvens vackra älvgrenar som omfamnar centrala Karlstad, inte är att leka med. En positiv aspekt är dock att det därmed var färre som kom att känna sig snuvade på en gratis båttur. Då denna programpunkt i princip finns färdigplanerad skulle det vara möjligt att istället sätta den till våren som ett särskilt arrangemang.

Sammanställt 2011-10-26 av
Hans Olsson, Föreningen Karlstad Lever